

E könyvet haszonnal forgatja mindenki, akit az ember teremtéséről szóló magyarázat valaha elgondolkoztatott. Van is azon némi meghökkenni való, hogy a Jóisten az ötödik napon — tehát négy mives nap fáradtságával a tagjaiban — megalkotta a föld élő állatait (üm. barmokat, csúszómászókat és szárazföldi vadakat), és már másnap, tehát szombaton, amikor a félnapi munkát is sokallja mindenki, megteremtette műve koronáját, az embert. Vajon miképpen győzte? — ötlött elő a kétely, sokszor bizony már kora gyermekkorunkban is.

Még a barmok: hagyján. Meg lehet békülni azzal a gondolattal, hogy az ötödik napon, a délelőtti órákban, elkészült velük. Vegyük például a lovat, a szamarat, az öszvért meg a zebrát: mind egyforma anyagból gyúrvák, ugyanazon a gerencsérkorongon kaphattak formát. A többi már kézügyesség dolga. Egy kicsire sikerült lóból vált az első számár, az első selejtes számárból, ízléses csikokkal átmázolva repedéseit, az első zebra. Hanem a csúszómászók teremtésén már fennakad az emberi ész.

Először is: annyi a csúszómászó a földön, hogy akármilyen mindenható is a Jóisten, őket számbavenni egy nap nem elegendő. Másodszor: a csúszómászók teremtése: babramunka. Egy bolhát még agyonütni is nehéz, nemhogy megalkotni. Egy kígyó, amilyen hosszú, annyi türelmet kíván többszáz, pontos illeszkedést igénylő csigolyacsontjával; egy gyík, amilyen finom és remegő, olyan kevéssé tűri alkotója keze rezgését. A legparányibb pókba is bele van építve egy rokka meg egy szövőszék — és mit számít egy pókocska a rovarvilág fekete nyüzsgésében?

Jean Effel könyve nem is szól semmit az ötödik napról. Ő csak az ember föltalálását és megszerkesztését mutatja be, kilencvenhárom tanulságos ábrában. Még ez a kilencvenhárom rajz is csak vázlatosan, legérdekesebb mozzanataiban örökíti meg ezt a nagy és bonyolult műveletet, de az olvasó így is meggyőződhetik róla, hogy az a bizonyos ötödik nap egészen rendkívüli nap lehetett. Minden perce legalább tíz percet érő, de lehet, hogy százat; nem csoda, hogy másnapra örök pihenőt rendelt el a Jóisten, amihez a mai napig híven tartja magát az emberi nem.

Akár rövid, akár hosszú volt ez a nap, annyi bizonyos, hogy nem múlt el haszontalanul. Az ember minőségi munkával készült, ezt részben tapasztalatból tudja mindenki, részben kiviláglik e könyv rajzaiból. Minden porcikája tartós és célszerű, kivéve a vakbelet, melyet egy óvatlan pillanatban belecsempésztett a hasunkba a Sátán. A vakbéllel azonban manapság már játszva elbánnak a sebészek, és így örömmel vehetjük tudomásul, hogy a Sátán sem belgyógyászati, sem elmekórtani szempontból nem tudott befuserálni a teremtés műveletébe.

Effel a nagy művészek nagylelkűségével ábrázolja az ördög mesterkedéseit. Az ő Sátánjából hiányzik minden luciferi filozófia. Nem óhajja romba dönteni a világot, megelégszik azzal, ha az alkotó munka perceit néhány epés megjegyzéssel sikerült megkeserítenie. Afféle tétlen lebzselő ez az effeli ördög, akit minden hivatalban és műhelyben megtalálhatni. Jön-megy, mindenbe beleüti az orrát és állandóan vicceket mesél; valójában Sátánnak is kontár, s az ember szinte csodálkozik, hogy eszébe jutott egy épkézláb és agyafúrt ötlet. Mert — ismerjük el — ha nem volna vakbél a hasunkban, nem lenne könnyű valami ilyesmit kitalálni.

Az ördög Effel képein csöppet sem félelmetes jelenség. Igaz, hogy ellenpárja, a Jóisten sem lángész. Afféle öreg, tapasztalt, józaneszű és ügyeskező mester ő, amilyen nálunk — és bizonyára az egész világon — a derék kisiparosok közt szép számmal található. Nem is kell talán hosszan magyarázni, hogy az ember — akármilyen nagy számban fordul is elő a világban — mégsem tömegcikk, hanem kisipari termék, s úgy készült, mint egy jólszabott férfiruha vagy egy szépen kicifrázott csikóbőrös kulacs. Nem minden példánya egyforma, ez is kisipari jelleg. Nem minden darabja hibátlan, sőt, az egész elgondolás néhány alapvonalán is akad talán vitatni való — de azért kétszer is meggondolná az ember, mielőtt nekimerészkednék egy olyan célirányos szerkezet kijavításának, mint a tüdő vagy a fülkagyló vagy az ötujjas kéz. Sokan, igaz, azt hiszik, hogy hat ujjal többre mennénk. Mások ezzel szemben azt állítják, hogy előbb végezzünk csak el mindent öt ujjal, de jól.

Effel művészetének az a varázsa, hogy megtölti szívünket életvidámsággal. Nyomon kísérve a magunk teremtését, azt látjuk, hogy az emberi fajzat: nagyrahitott lények tömege. Olcsó anyagból épült, de mégis tartós, gyakorlatias terv alapján készült, és mégis szép. A Jóisten — aki oly keményen megdolgozott értünk — minden elismerést megérdemel.